

Gemeente van de nieuw geboren Heer,

Zouden de wijzen onderweg ook *gezongen* hebben? Ik denk het wel. Het was immers een lange tocht en kamelen hadden in die tijd nog geen autoradio...

En dan is de vraag: *Wát* zouden ze dan gezongen hebben. In ieder geval niet 'Mag ik dan bij jou?' van Claudia de Breij, want dat bestond nog niet.

Zouden ze misschien *Psalm 72* gezongen kunnen hebben? Dat lied dat koning David voor zijn zoon, voor Salomo, zijn opvolger, geschreven had.

Een lied dat de ideale koning bezingt - zó zou een koning moeten zijn. Een koning die net zo rechtvaardig is als de goede God zelf. Die aan mensen die krom van armoede en ellende zijn recht doet. Die mensen gebogen onder verdriet kan troosten. Die in een wereld vol oorlog vrede bewerkt. Die het opneemt voor wie zwak is en vermalen wordt en de verdrukkers op hun nummer zet. Die hoort wie niet gehoord worden en ziet wie niet gezien zijn.

Kortom een koning die zonder bloed aan zijn handen, zonder zichzelf te verrijken de vrede en welvaart brengt die onze lieve Heer de mensen gunt. Die met zijn goedheid is als regen voor het gras. Onder wie rechtvaardige mensen opbloeien. 'Man van de vrede - *Salomo*', zo noemde David zijn zoon alvast. Dat hij een koning mag zijn 'doordrenkt van God¹', hoopt hij.

Andere koningen zouden de kunst van hem willen afkijken. Ze zouden hem cadeaus brengen omdat hij *zelf* zo'n cadeau aan de mensheid was. Ze zouden voor hem komen buigen, omdat hij zelf wie gebukt gaat ópricht. Een voorbeeld voor de volken.

Te idealistisch? Vertel David wat! Hij weet zélf hoe je als koning van de weg kunt raken, hoe corrumperend de macht werkt. En met hoeveel geweld hij de vrede voor zijn volk *te* vaak heeft moeten afdwingen.

En toch componeerde hij dit lied. Voor de 'zoon van David'. Omdat hij niet wilde opgeven de hoop dat het ooit zo zou kunnen zijn. Omdat dit lied van de vrede maar blééf aankloppen op de deur van zijn hart.

Zijn zoon, Salomo, was wijs. Zijn wijsheid was wereldberoemd. Zou hij...?

De koningin van Sheba kwam bij hem op bezoek. Overlaadde hem met geschenken. Zo onder de indruk was ze van zijn wijsheid als koning, zou hij...?

Wat niet in de Bijbel staat, maar wat natuurlijk heel goed zou kunnen: toen Salomo haar iets terug wilde meegeven naar haar huis, kon hij natuurlijk niet met dure cadeaus aankomen. Nee, het moest met *wijsheid* te maken hebben. En ineens had hij een idee: hij zou haar de tekst meegeven van het lied dat zijn vader voor hem had gemaakt, over de wijze koning, Psalm 72! Daar kon ze nog wat van leren. Dat zou best kunnen toch?

En zo heeft Psalm 72 in het Oosten terecht kunnen komen in de koninklijke bibliotheek. En op een dag vonden drie wijzen deze tekst terug.

¹ Nico ter Linden

Ze waren namelijk op zoek naar de betekenis van een heel bijzondere *ster* die ze hadden gezien, een ster die op een heel bijzondere gebeurtenis duidde. Toen ze in de bibliotheek gingen zoeken en daar Psalm 72 onder ogen kregen keken ze elkaar aan en ze *wisten*: hiér, om de geboorte van zó'n bijzondere koning, moet het gaan! Zou hij... geboren kunnen zijn?

Dit is niet alleen maar een aardig verhaaltje, dat ik, toegegeven, verzin. Het raakt aan het diepe verlangen en visioen aangaande een 'koning', een 'heerser' die nu eens eindelijk de impasses en misère in onze wereld zal doorbreken en overstijgen.

Mattheus vertelt ons dat die drie wijzen uit het Oosten komen om ons bij de geboorte van dat kind in Bethlehem Psalm 72 weer goéd voor ogen te stellen: als er wijze, koning-achtige figuren uit het Oosten komen, met geschenken, zou dan in die kribbe misschien die koning geboren kunnen zijn?!

Zo introduceert Mattheus Jezus van Nazareth, zo is zijn geboorte. Die *alles* wat over de koning van de vrede in Psalm 72 gezegd wordt in zijn leven zal *doén*, zonder dat hij ooit "officieel" koning is geworden.

'Een koning die je geen koning meer noemen kan', dichtte Karel Eykman. Ja, het kan ook een kind in een kribbe zijn, die tot een - zoals bedoeld in psalm 72 - *koninklijke mens* zal uitgroeien.

Het zijn de 'rechtvaardige Terebinten' (zoals Jesaja ze noemt), mensen die als stevige eiken weerståán alle onrecht en wat mensen ontmenselijkt. Het zijn zij die opstaan en protesteren in Iran, de bijl aan de wortel van zulke regimes.

Koning Herodes en de zijnen in Jeruzalem voelen dat op hun klompen aan als die wijzen aankomen met hun vraag naar de 'nieuwgeboren koning van de Joden'. *Psalm 72!!!*, kijken ze mekaar verschrikt aan, in zeg maar "het Kremlin van toen", waar ze van vrede en gerechtigheid *toen* zoals *nu* niéts moeten hebben.

Aan dat moorddadige Jeruzalem gaan de wijzen dan ook snel voorbij op weg naar Bethlehem. En daar vinden ze - onder de ster van hoop die hun zoektocht inspireerde - het kind in de kribbe.

Aan dát nieuwe mensenleven vertrouwen ze toe hun woordeloze geschenken. Wat ze te zeggen hebben tegen dit mensje zeggen ze met mirre, wierook en goud.

'Mirre' is om de doden mee te zalven. Zij zeggen met deze gave: ja, je bent als mens sterfelijk en kwetsbaar. Maar, zeggen ze met de wierook - de geur die (in vele godsdiensten) de gebeden begeleidt: je bent ook verbonden met God, met de bron van liefde waaruit ieder mens geboren wordt en waarheen we op weg zijn. En als je dat goed weet, dan kun je het kostbaarste wat je hebt ontvangen ook delen. Zoals de koning in Psalm 72 uitdeelt aan wie in nood en behoeftig zijn: het 'goud' dat je hebt: je brood, je dak, je compassie, je troost en liefde.

Je hoeft niet op een troon te zitten om als mens 'koninklijk' te zijn, koninklijk zoals bedoeld in de koningspsalm. Juist van mensen het vérst van koninklijke status en paleizen vandaan, van de rijkdom, de uiterlijke schoonheid of de beste carrière vandaan - zegt de Psalm dat hun bloed kostbaar is.

En: dat de koning die zich ontfermt de ‘*ziel*’ van de arme komt bevrijden. Dat is: niet alleen is er de praktische hulp, de voedselbank en de warmtekamer, de zorg voor statushouders of de mensen in Ter Apel, maar ook voor hun *ziel*, hun *bestaan-als-mens*: dat ook zij door God bezielde zijn, één voor één gezien.

Zo ‘buigt God zich toe’ naar de wereld: in een ‘koninklijke mens, in elk mens die geboren wordt met de majesteit van liefde, van bewogenheid, van verbondenheid met anderen.

Dietrich Bonhoeffer, verzetsstrijder tegen de nazi’s, schreef met kerst 1943 vanuit de gevangenis aan zijn geliefden over zulke ‘koninklijke mensen. Zij zijn mensen die weten dat ‘ellende, pijn, armoede, eenzaamheid, hulpeloosheid en schuld in Gods ogen iets heel anders zijn dan in het oordeel van de mensen, dat God zich juist toebuigt naar datgene waarvoor de mensen het hoofd afwenden, dat Christus geboren werd in een stal omdat er nergens anders plaats voor Hem was in de herberg.’

Ik vind dat *zich toebuigen* een mooi woord, het trof me toen ik het zo las. En ik zou willen zeggen: het is dat *zich toebuigen* dat met Kerst geboren wordt. Het is de geboorte van Gods *zich toebuigen* naar u en mij, naar mensen. Zijn liefde die zich opnieuw naar ons toebuigt.

*

En wij zijn het zélf die opnieuw geboren kunnen worden als mensen die zich naar elkaar kunnen toebuigen, omdat het *zich toebuigen* van God *ook* geboren wordt in *ons*. Zodat we ‘koninklijk’ zullen zijn.

Klinkt verheven misschien - maar juist omdat het zich laat vinden in die stal in een kribbe, moet je gauw van dat verhevene afstappen. De geboorte vindt plaats in het allergeeueste, ja, eigenlijk marginale leven van twee opgejaagde mensen voor wie eigenlijk amper plaats is.

Dat brengt me tenslotte bij de veel geciteerde Vlaamse psychiater Dirk de Wachter. Omdat hij ergens zegt dat het geluk ‘niet gevonden wordt in het grote, het belangrijke, het opzienbarende. Niet in kicks, prestaties en al helemaal niet in buitenissige belevenissen’. Maar wél in wat hij noemt: de “gewonigheid”. In het ‘gewone’ leven. Dat is de kribbe van Gods *zich toebuigen*.

Bij hem is dat zijn ernstige ziekte waarin hij meer dan ooit heeft ervaren hoezeer de verbondenheid - het *zich naar elkaar toebuigen* - van levensbelang is. Elkaar in de ogen kijken, iemands hand vasthouden. ‘Vraag eens: hoe gaat het met u? En als mensen zeggen: goed, zeg dan niet meteen: oké. Durf een beetje stil te staan en te wachten. De essentie is wachten. Aanwezig zijn, verbonden, hoopvol, geduldig – al die dingen die er in de maatschappij vaak niet zijn, en in de hulpverlening ook vaak niet, omdat men is gericht op efficiëntie en resultaat op de korte termijn. We moeten elkaar aandacht geven, elkaars psychiater zijn. Vragen stellen, luisteren, niet tateren. Zwijg.’

Buig je naar een ander toe. Aan een rabbi werd door een leerling een vraag gesteld: “Vroeger waren er mensen die God van aangezicht tot aangezicht zagen. Waarom zijn die er vandaag niet meer?” De rabbi antwoordde: “Omdat vandaag niemand zich meer zo diep wil bukken”.

Moet daarvoor de hemel open? Een ster verschijnen? Ja, dat moet. Want we hadden de hemel in onszelf *gesloten* en Godzijdank is die met kerst weer geopend.

Moge het zo zijn - Amen.